

Kristen forkynnelse i møte med en kultur i forandring

Kontekstualisering av evangeliet i nepalske kirker

MIRJAM BERGH

Kristen misjon begynte den første pinsedagen og er fortsatt etter 2000 år en av de mest vitale bevegelsene på globalt nivå, kanskje også den eldste og mest levedyktige. En av årsakene er det kristne budskapets universalitet, dets gyldighet i alle tider og kulturer. Men om kristen misjon er et av de eldste prosjektene som fortsatt pågår, har det allikevel vist seg at dens framgang, og levedyktigheten til de kirker som har blitt dannet gjennom historien, har vært avhengig av i hvilken utstrekning de som har arbeidet i frontlinjen har klart å kontekstualisere det kristne budskapet inn i den tid og kultur det har vært forkynt. Kontekstualisering av det bibelske budskapet er derfor en av de viktigste strategier den moderne misjonsbevegelsen kan bruke for å slutføre oppdraget de elleve disiplene mottok fra den korsfestede og oppstandne. Kontekstualisering har også blitt brukt som misjonsstrategi helt fra apostelen Paulus og hans medarbeidere for alvor begynte å krysse kulturgrenser for å forkynne evangeliet, selv om man ikke hadde funnet på ordet, og selv om det ikke alltid var like bevisst eller framgangsrikt.

I denne artikkelen vil jeg dele noen tanker og erfaringer fra kontekstualisering av teologien i en sjelesørgerisk kontekst i den nepalske kirken. Jeg skal også beskrive noen prinsipper som jeg mener vil være generelt brukbare i kontekstualisering, både i den nepalske kirken og muligens også i andre kirker i lignende situasjoner.

Hvorfor kontekstualisering?

Det er få områder i en kirkes liv der behovet for kontekstualisering er så markant som på sjelesorgens område. Når den kristne av en eller annen årsak kommer inn i en krisesituasjon, er det neppe mulig å overvurdere betydningen av det kristne fellesskapet og kirkenes evne til å gi støtte. Dette betyr at pastoren, eller andre modne kristne som trer til i en sjelesørgerisk funksjon, er nødt til å kunne hjelpe den rammede i hans/hennes søken etter trøst og mening gjennom å oversette og tolke det bibelske budskapet slik at det blir meningsfullt i den spesielle situasjonen. Sjelesørgeren vil da, bevisst eller ubevisst, være involvert i kontekstualisering av evangeliet. Muligheten til å lykkes i sjelesorgen er da avhengig i hvilken grad man lykkes med denne kontekstualiseringsprosessen.

Bibelen har et rikt og variert bildespråk for å uttrykke de sannheter som det er viktig å forstå for å kunne ta imot evangeliet om frelse gjennom Jesus Kristus. Dette gjør forkynnelsen av evangeliet forholdsvis lett å tilpasse til forskjellige kulturer og miljøer. Bibelske sannheter som er relatert til frelsen, for eksempel Jesu stedfortredende død, rettferdiggjørelse av tro, helliggjørelsen etc. kan man se på som *kategorisk gyldige* (nedenfor refereres i analogi med dette til «kategoriske sannheter»), dvs de er de samme i alle tider og alle kulturer. Ordet kan derfor tas imot slik som det en gang ble skrevet til den opprinnelige målgruppen.

Men når det gjelder å leve det nye livet i praksis, vil den nyomvendte ha behov for veiledning som er betydelig mer spesifikk og relatert til hans/hennes egen kontekst. Den veiledningen for det daglige liv vi finner i de nytestamentlige brevene, ble gitt til kirker som hovedsakelig besto av nye kristne med jødisk eller hellenistisk bakgrunn, og er derfor ikke nødvendigvis overførbar til den daglige virkeligheten til nyomvendte med hinduisk bakgrunn eller til virkeligheten til moderne vestlige kristne i en sekularisert kontekst. Men disse aspektene ved Skriften formidler ikke desto mindre viktige prinsipper og er viktige for kirkenes liv og indre vekst. De kan sees på som *prinsipielt gyldige* (nedenfor refereres til «prinsipielle sannheter»). Dette betyr at selv om Bibelen ofte ikke sier noe spesifikt om de problemer vår tids troende har i forskjellige kulturer, går det likevel an å finne prinsipper som kan tolkes og appliseres i det daglige livet, dvs at Bibelens budskap blir kontekstualisert. Den troende kan derfor få praktisk veiledning for sitt daglige liv¹.

Om man ser på Jesu misjonsbefaling som todelt, dvs å gjøre alle folk til disipler gjennom 1) å føre mennesker fram til omvendelse og dåp, og 2) å lære dem å holde alle Jesu bud, så er den første delen

relatert til forkynnelse av frelse (evangelisering) og det som vi her har kalt kategoriske sannheter, og den andre delen er relatert til hyrde- og sjelesorgfunksjonen og det vi har kalt prinsipielle sannheter i Bibelen. Begge delene av misjonsbefalingen er like viktige for at en kirke skal bli levedyktig, men av og til har det nok blitt lagt mer vekt på evangelisering enn på undervisning og sjelesorg i opplæringen av nasjonale kirkeledere i misjonssammenhenger.

Kirken har et mandat til å være salt og lys i verden. For å kunne være salt og lys må kirken være i verden, dvs den må ikke ha så høye murer til samfunnet og kulturen at den ikke oppfattes som en del av den. Men den må heller ikke utslette grensene til verden slik at den blir utydelig eller usynlig, for da kan den heller ikke ha innflytelse. For å finne denne balansen må kirken kontinuerlig arbeide med å kontekstualisere Bibelens undervisning slik at dens medlemmer kan ha en sunn relasjon til sin egen hovedkultur.

Nyomvendte kristne har ofte en tendens til å identifisere seg mer med kirken enn med samfunnet og kulturen som omgir dem. Dette er nok naturlig i en overgangsfase når man omdefinierer alt det man tidligere trodde på og adopterer et nytt verdensbilde, nye vurderinger, nye levemåter. Omvendelsen kan stort sett sees på som en re-sosialiseringssprosess der den nyomvendte tar avstand fra kulturen rundt seg og de som tidligere har vært signifikante personer, for å slutte seg til den kristne menigheten, der den nye troen blir bekreftet (en ny plausibilitetsstruktur). Man får nye signifikante personer («åndelige fedre og mødre, brødre» etc.) og et sett av legitimerende symboler (læresatser og ritualer) å internalisere. Etter hvert som man er ferdig med å omdefinere sin forhistorie og den kulturelle konteksten, er man igjen rede til å være en del av hovedkulturen, men man relaterer til den på en ny måte. Hvis man da opplever å være utstøtt fra omgivelsene, slik som mange nepalske kristne har opplevd det, blir det omgivelsene som definerer hvor mye den omvendte kan nærme seg og normalisere sitt forhold til sine tidligere signifikante personer. Det fritar både individet og kirkens ledere fra det bry man ellers ville ha hatt for å definere sitt forhold til hovedkulturen, og man kan klare seg med en forholdsvis elementær praktisk teologi. Men når forfølgelsen letter, blir man nødt til å definere selv hvor grensene mellom kirken og verden går. Til det trenger man en betydelig mer bearbejdet praktisk teologi som gir veiledning om hvordan man skal leve hverdagslivet, relatere til mennesker og kulturelle foreteelser etc. Kontekstualisering blir viktig både for å lage en praktisk teologi som styrker kirkens identitet innad, og for at kirken skal bli tydelig i sitt budskap til samfunnet.

Bakgrunn

Kirken i Nepal er bare 50 år gammel. Den ble etablert av kristne nepalere som immigrerte fra Darjeeling i India på samme tid som de første misjonærene på 1950-tallet ble invitert av myndighetene til å etablere moderne helsetjeneste i Nepal. Kirken har alltid vært under nepalsk lederskap; misjonærer har stort sett vært involvert som vanlige medlemmer. Fram til 1990 var kirken en forfulgt, underjordisk kirke hvor mange medlemmer avtjente fengselsstraff for å ha konvertert til den kristne tro og/eller bidratt til at andre har gjort det. Til tross for det vokste kirken raskt og hadde i 1990 kanskje så mange som 2-300.000 medlemmer i et stort antall menigheter over hele landet. I dag kan det være 500.000 kristne i Nepal.

I 1990 ble det etter en politisk revolusjon forandring ved at kristne ikke lenger blir forfulgt av statlige myndigheter. Men sosial forfølgelse og forfølgelse fra det religiøse etablissementet forekommer fortsatt.

Kirken i Nepal er ikke en enhetlig størrelse i den forstand at den har en felles administrativ struktur med en overordnet åndelig leder (biskop). Den kan heller beskrives som et antall grupperinger av menigheter. Disse grupperinger, som hele tiden er i forandring, har i de siste par årene fått en felles plattform i Nepal Christian Society, som mer er et forum for felles samtaler enn en administrativ eller styrende enhet. Menighetene er vanligvis selvstendige med eget menighetsstyre bestående av eldste og diakoner og eventuelt en pastor. United Mission to Nepal (UMN)², den fellesorganisasjon de fleste misjonsorganisasjonene har samlet seg i, har en «Church liason officer» men ikke et formelt eller finansielt samarbeid med kirken. Etter 1990 har imidlertid et økende antall menigheter skaffet sine egne kontakter med utenlandske kirker eller organisasjoner som i større eller mindre grad bidrar finansielt og sannsynligvis også influerer teologisk. Andre, særlig kirker i utkanten, har ikke slike kontakter og lever under betydelig enklere forhold. På grunn av at kirken vokser fortere enn den klarer å utdanne ledere/pastorer, er det bare en mindre del av alle menigheter som har teologisk skolerte pastorer. I tillegg finnes det ikke en definert teologi som den nepalske kirken identifiserer seg med, selv om kirken selvfølgelig ikke mangler en teologi i praksis³. Derfor har den også lite muligheter til å identifisere forskjellige slag av vranglære som enten kan oppstå innenfor kirken på grunn av manglende kontekstualisering og tolkning av budskapet, eller kommer inn utenfra. De kristne menighetene er gjennomgående meget sårbare for forskjellige slag av vranglære som kommer inn utenfra. Særlig sårbare er de hvis slik innflytelse er knyttet til mone-tære bidrag til menigheter eller individer. Det er derfor viktig for kir-kens integritet og identitet at den jobber med lærespørsmålene.

Den kristne tradisjonen i den nepalske kirken

Den enkelte pastor som står midt i et arbeid med å lede en menighet, med alt hva det innebærer, er del av den nepalske kirken der teologi stadig blir dannet i en kontinuerlig, dynamisk prosess. Til tross for at kirken er temmelig ung, finnes det en tradisjon som pastoren beveger seg innenfor, den nepalske kirkens tradisjon. Den nepalske kirken er unik på mange måter idet den er et resultat av evangeliserende virksomhet til nepalske kristne, ikke til vestlige misjonærer. Den har derfor på en måte hatt en selvstendig utvikling og har i de første årtiene av sin eksistens mer eller mindre unngått den åpenbare risikoen å motta en forkynnelse i vesterlandske klær. Den har derfor i startfasen vært u-konfesjonell i sin karakter, eller har i det minste ikke arvet konfesjonene til alle de misjoner som har vært representert i landet.

Men dette betyr ikke nødvendigvis at den nepalske kirken ikke er blitt influert fra eksterne kilder. Tross alt har den sin opprinnelse i en kirke i Darjeeling som en gang ble grunnlagt av skotske misjonærer. Og i Nepal har den eksistert og vokst parallelt og i samspill med UMN. Selv om UMNs misjonærer kun i unntakstilfelle har hatt ledende funksjoner i lokale menigheter, er det klart at de gjennom sitt nærvær har hatt innflytelse på kirkens liv, positiv eller negativ.

Den nepalske kirken kan derfor sees på som en smeltedigel der en kristen tradisjon har vokst fram, som av forskjellige årsaker ikke nødvendigvis representerer den mest relevante måten å kontekstualisere det kristne budskapet til dagens nepalske kontekst. En årsak til dette er at den nepalske kulturen, under innflytelse fra mange kilder, er i rask forandring. Den kristne tradisjonen som ble utviklet for 30-40 år siden og var relevant i den tidens kulturelle kontekst, er derfor ikke nødvendigvis lenger relevant. Praktisk teologi (og kristne tradisjoner) behøver i en kultur i endring fra tid til tid å revurderes og, kanskje, revideres.

Men det må også sies at all ekstern innflytelse ikke nødvendigvis er negativ. Den nepalske kirken er del av en verdensvid kirke, hvilket betyr at den har noe vesentlig felles med kirker i andre deler av verden. Den kan både ha nytte av å ta imot impulser fra andre kirker, og selv bidra i den globale kirkens innsats for å nå ut med evangeliet. Men om kirken i Nepal skal kunne fortsette å være relevant for det nepalske folk, forutsettes at impulser utenfra ikke tas imot av kirken uten teologisk refleksjon.

Når jeg i denne artikkelen behandler kontekstualiseringsarbeidet til den nepalske pastoren, er det med erkjennelse av at de fleste nepalske pastorer ikke har spesiell skolering i teologi, og at de geografiske og finansielle begrensninger de lever under gjør at de ofte er helt ale-

ne når de tolker og utlegger Skriften, både i forkynnelse og i sjelesorg. Jeg er bevisst på dynamikken i teologisk arbeid i den nepalske kristenheten, at normativt teologisk arbeid, i den utstrekning dette skjer bevisst, ofte foregår sentralt i de større menighetene der de få utdannede teologene finnes, og at vurderinger og normer som dannes i prosessen, i større eller mindre grad siver ut til kirkene i periferien.

Bibelsyn og kultursyn

Den tilnærming til kontekstualisering jeg skal presentere forutsetter en forståelse av Bibelen som relevant og autoritativ for alle kristne i alle tider og kulturer. Bibelen blir sett på som inspirert av Den Hellige Ånd, skrevet på menneskelige språk av mennesker som har levd i sin tids kulturelle sammenheng. Den forutsetter også at kultur, som et produkt av menneskelig liv, blir sett på som god - men kontaminert av synd. Dette er i analogi med at mennesket, skapt i Guds bilde, har kapasitet til å gjøre det som er godt, men - falt i synd - også har en tendens til å gjøre det som er ondt. Alle kulturer inneholder derfor både det som er godt og velbehagelig for Gud og ting som ikke er i samsvar med hans gode vilje⁴.

Ut fra dette synet er Bibelen det nedtegnede vitnesbyrdet om Guds åpenbaring i skapelsen og i menneskeslekten, på menneskelige språk, i konteksten til menneskelig kultur⁵. Språket til dette vitnesbyrdet er blitt oversatt til nye språk og tolket inn i nye kontekster slik at det er blitt forstått av nye folk og grupper gjennom historien. Forutsatt at dette blir gjort på en slik måte at det kontekstualiserte budskapet både stemmer med det opprinnelige budskapets intensjoner og kommuniserer de samme intensjonene på en begripelig og relevant måte i den samtidige kulturen, så kan man si at Bibelen er autoritativ for kristne i alle kulturer, dvs normativ i de instruksjoner den gir for den kristnes daglige liv.

Kultur er den sosiale strukturens sammenholdende faktor. Den består av et felles verdensbilde, felles trosforestillinger, adferd og måte å relatere til andre mennesker på, og den indre koden som blir overført fra den eldre generasjonen til den yngre og bestemmer individets adferd som medlem av sitt samfunn. Vi taler om en generell kultur eller hovedkultur som inkluderer alle i samfunnet, og vi taler om subkulturer som opptrer innenfor hovedkulturen og som kan defineres av felles alder, kjønn, etnisitet, religion, interesser, profesjon etc. Subkulturene karakteriseres av et felles vokabular og en indre kode som, til tross for at individet identifiserer seg med hovedkulturen, kan skille seg vesentlig fra denne.

Kultur kan også forstås som en enhet på fire nivåer⁶. I det øverste

nivået har vi det som er observerbart og hverdagsnært, skikker, adferd, sosial omgang, opptreden i forskjellige situasjoner etc. På neste nivå finner vi samfunnets institusjoner som ekteskap, lov og orden, utdanning, riter i livets overganger etc. Derunder kommer de verdier vi baserer oss på i livet, hva som er godt og ondt etc., og lengst nede kommer ideologien, verdensbildet, religiøse grunnsatser etc. Hvert av de fire nivåene er basert på det nivået som ligger nærmest under, slik at verdier er baserte på verdensbilde og ideologi eller religiøse grunnsannheter. Verdier har innflytelse på hvordan institusjonene i samfunnet bygges opp, utdanning, ekteskap, familie, lover og ordninger etc. Måten vi fungerer på i hverdagen er igjen avhengig av samfunnets institusjoner. Religion penetrerer alle nivåene, men når den er genuin, vil den alltid involvere de dypeste nivåene i kulturen, verdier og verdensbilde. Teologer er ofte primært opptatt av disse nivåene. Men for å fungere som sjelesørgere må teologene kunne strekke seg lenger og integrere de to øverste nivåene som har å gjøre med adferd og institusjoner, siden det vanligvis er på disse nivåene mennesker har problemer.

Hva er kontekstualisering?

Med kontekstualisering forstår vi da den prosess gjennom hvilken det bibelske budskapet blir oversatt slik at teksten kan bli forstått i nåtidens kulturelle kontekst, samtidig som forfatterens opprinnelige intensjon med teksten blir respektert og fastholdt. Jeg avgrensner meg dermed i forhold til teologiske retninger som vil bruke ordet kontekstualisering mer sjenerøst i betydningen justering av det bibelske budskapet slik at det passer den lokale kulturen eller konteksten. Jeg er bevisst på at man med den forståelsen jeg har skissert vil leve i spenningen mellom to potensielle farer: dels faren for å tape eller forvrengte viktige aspekter av evangeliet dersom kontekstualiseringsarbeidet blir utilstrekkelig gjennomført, dels faren for synkretisme dersom kontekstualisering drives altfor langt.

En kontekstualisering som er sann både mot Skriftens autoritet og den lokale kulturen, har to momenter. Dels tilpasser man bibelundervisningen og underviser de prinsipielle sannhetene slik at det blir kulturelt relevant og kommuniserer godt, dels lar man Skriften få lov til å skille ut det i kulturen som er godt og velbehagelig for Gud fra det som er i strid med hans vilje og intensjon med menneskelig liv. Begge disse momentene er interrelaterte, avhengige og informert av hverandre.

Men siden menneskelig kultur er i stadig forandring må kontekstualisering også være et stadig pågående arbeid. En relevant teologi må

formuleres innenfor den aktuelle konteksten og reformuleres når konteksten forandres. Det er ikke budskapet som blir forandret. Gud er alltid den samme og hans budskap til menneskeslekten forblir det samme gjennom tidene. Men når budskapet forkynnes inn i forskjellige kulturelle kontekster, vil måten det blir forstått på og effekten av dets applisering variere. Man skal altså kunne finne de samme prinsippene i tekstens budskap både i den opprinnelige og den nåtidige konteksten.

«High religion» og folkereligion

Hesselgrave hevder at det i alle kulturer finnes «*high religion*» som tar seg av de overgripende tingene, som verdensbilde, destinasjonen til både mennesker og historie etc, og «*low religion*» eller *folkereligion* som tar seg av hverdagens problemer og behov for umiddelbare løsninger⁷. Dette kan også appliseres på den kristne kirke. Forkynnelsen tar seg gjerne av troen på en skaper, og overgripende spørsmål om frelse og mål for menneskelivet og historien. Dette er det teologene arbeider med. Det menneskelige krav på helhet forventer at det finnes en samstemmighet mellom teologenes «high religion» og folkereligiøsitetens svar på hverdagslivets problemer. Men de spørsmål som har med det daglige livet å gjøre, hvordan man lever ut den kristne troen i praksis, spørsmål som krever umiddelbare svar og løsninger, er ofte blitt forsømt. Når åndelig veiledning/sjelesorg er manglende, vil folkereligionen finne svarene i den gamle (førkristne) tradisjonen. Det er ikke et ukjent fenomen i misjonens søsterkirker. Heller enn å defineres som synd burde denne type av synkretisme tilskrives manglende relevans i bibelundervisning og sjelesorg - dvs manglende kontekstualisering.

Apostelen Paulus brukte mye av sin tid til å gi relevante svar på hverdagslige spørsmål i de lokale kirkene han hadde grunnlagt. Skolert i både GT og klassisk gresk litteratur som han var, reformulerte og forklarte han budskapet i lys av GT slik at jødene kunne forstå det, og i lys av gresk kultur slik at ikke-jøder med hellenistisk bakgrunn kunne ta det til seg. Med dette forberedte han veien for bibelsk skolerte i alle tider til å fortsette med å oversette og kontekstualisere budskapet.

Det suprakulturelle budskapet i Bibelen kan tale direkte til alle mennesker til alle tider når det gjelder de kategoriske sannheter som har med frelse å gjøre. Men for en levedyktig hverdagskristendom må de prinsipielle sannhetene i Bibelen bli fridd fra de historisk kulturelle klær de opprinnelig ble presentert i for å bli presentert i klær som er relevante i den til enhver tid aktuelle kulturelle konteksten.

Forskjellen på kristen og hinduisk måte å forholde seg til hellig skrift

Det finnes enda en faktor som er viktig når den lokale nepalske pastoren kontekstualiserer budskapet i sin forkynnelse. Hans kulturelle bakgrunn som omvendt hindu gjør at han har en respekt for det skrevne ordet, som har både en positiv og en negativ side. Den hinduiske forståelsen av skreven åpenbaring (Vedalitteraturen, Bhagwad Gita etc.) skiller seg fra det kristne synet på Bibelen når det gjelder Skriftens autoritet.

Generelt finnes det minst fire forskjellige genrer av spesiell, vanligvis skreven, åpenbaring: 1) myter, 2) skriftene til de opplyste⁸, 3) guddommelig skrift og 4) inspirert skrift⁹. De hinduiske skriftene hører til den andre kategorien, mens Bibelen tilhører den siste. Den hinduiske forståelsen av hellig skrift er at forfatterne var mottakere av guddommelig åpenbaring i samband med en erfaring av åndelig opplysning (enlightenment). Man gir riktignok oppmerksomhet til forfatterskap og ekthet, men dette er ikke vesentlig. Skriftets hovedsakelige oppgave er ikke å gi absolutt og autoritativ kunnskap, men å lede leseren fram til sin egen personlige opplysning og befrielse fra «samsara». Tekstens gyldighet har mer å gjøre med dens nytteeffekt enn dens autensitet eller sannhetsgehalt.

Den kristne måten å se Bibelen på er at den ble skrevet av mennesker inspirert av Den Hellige Ånd. Inspirasjonen er Guds gjerning og ikke direkte relatert til den åndelige eller psykologiske status til forfatteren. Gud brukte ikke forfatteren som en robot, men regnet med hans personlighet, bakgrunn, erfaring eller forskning, hvilket vi kan se spor av i de bibelske skriftene. Han brukte den menneskelige forfatteren slik at det skrevne ordet på en overbevisende måte er Guds ord mer enn forfatterens. Når noen leser ordet, hører de Gud tale autoritativt om den frelse han har tatt initiativet til.

Om Bibelen og dens tekster derimot behandles som «skriftene til de opplyste», kan det bli alvorlige misforståelser om innholdets natur. Bibelen blir da kun en metodebok eller en «case study», og en uavsluttet gudsåpenbaring. Dette gir rom for uendelige personlige tolkninger som kan tilpasses til alle religiøse retninger og trosforestillinger. Kontekstualisering av Bibelens budskap må derfor skje på bakgrunn av den genre av hellig skrift som Bibelen selv representerer for at resultatet skal få den rette autoritet for mottakeren.

Kontekstualiseringen må altså være tro mot den bibelske åpenbaringsnatur samtidig som den er opptatt av å justere den hinduiske forståelsen av hellig skrift, som den omvendte hinduen vil bære med seg inn i den kristne konteksten om han ikke er bevisst på det.

Hvordan kan kontekstualisering utføres?

Jeg vil nå presentere noen prinsipper brukt i en arbeidsgruppe i Nepal som i 1996 - 1998 jobbet med å utarbeide undervisningsmaterie-ll i sjelesorg. Deretter vil jeg introdusere en metode i to skritt som ble prøvd i den samme prosessen, for å teste lokale, kulturelle forete-elser i forhold til Skriften, og med forslag til hvordan resultatet av en kontekstualiseringsprosess kan testes mot synkretisme.

Tre prinsipper for kontekstualisering

Det finnes tre viktige prinsipper for kontekstualisering som man kan spore i både Jesu undervisning og i konklusjonen til apostelmøtet i Jerusalem (Apg 15).

Prinsipp 1. Det finnes både doktriner i den bibelske undervisning-
en som det er vesentlig for frelsen å holde fast ved/ta imot som de en gang ble skrevet, og kulturelle foreteelser som det av samme årsak blir viktig å ta avstand fra. Eksempel på dette er behovet for å holde fast ved frelse gjennom Kristus alene (Joh 14,6; Apg 4,12), og nød-
vendigheten av å ta avstand fra kravet om omskjærelse (Gal 5,1-15) og alle de fariseiske tilleggene til den mosaiske loven.

Prinsipp 2. Det finnes også ting både i den bibelske undervisning-
en og i kulturen som ikke har avgjørende betydning for frelsen. I slike ting kan det bli nødvendig å «kompromisse» av kjærlighet og omsorg for nesten. Eksempel på dette er det kontroversielle temaet om kjøtt ofret til avguder. Jesus hadde erklært all mat for ren, og Paulus erklærte i sin undervisning for hedningene (ikke-jødene) at det som er kjøpt i kjøttbutikken, kan spises, ofret eller ikke ofret. Tross det blir det anbefalt i apostelmøtet at de som var omvendt fra gresk kultur skulle avstå fra slikt kjøtt - antakelig av omsorg og kjær-
lighet til de jødiske kristne som fantes i de samme menighetene, som holdt slikt kjøtt for en vederstyggelighet.

Prinsipp 3. Det finnes også ting som er enestående og hinsides for-
ventningene i den kulturelle konteksten, og som i enda større grad skulle finnes i kirken. Eksempel på det er den kjærlighet som Jesus sa skulle finnes blant de kristne (Joh 13,35). Eller å bryte det jødiske budet om ikke å spise med ikke-jøder eller syndere. Jesus holdt ikke dette budet. Peter ble fristet til å holde det i Antiokia, men ble korri-
gert av Paulus og lot seg korrigere.

Toskrittsmetode for kontekstualisering

Skritt 1. Først må man bestemme hva som for frelsens skyld er vesentlig 1) å holde fast ved av bibelske sannheter, og 2) å ta avstand fra i den nepalske kulturen. Dette er direkte relatert til hva som oven-

for er blitt sagt om Skriftens kategoriske gyldighet.

Skrutt 2. Deretter må man bestemme hvilke behov som finnes for detaljert instruksjon om hvordan det kristne livet skal leves ut i praksis i den nepalske kulturen. I dette skrittet er nøyaktig eksegese nødvendig for å ekstrahere bibelske prinsipper som kan appliseres til konteksten. Dette er direkte relatert til hva som ovenfor er blitt sagt om Skriftens prinsipielle gyldighet.

I begge disse skrittene må man analysere foreteelser i den kulturelle konteksten både mht form og innhold og i henhold til hva Bibelen sier om dem. Denne analysen blir avgjørende for hele kontekstualiseringsprosessen. For et godt resultat må man gå metodisk fram:

1. Det aktuelle fenomenet må underlegges nøyaktig analyse og forstås i sin kontekst. Dette betyr ukritisk innsamling av fakta om tradisjonelle oppfatninger og skikker relatert til fenomenet. Hver liten del av det må undersøkes når det gjelder den tradisjonelle betydningen og funksjonen og diskuteres for å forstå, ikke dømme, på dette stadiet.

2. Alt som finnes å lese i Bibelen om dette fenomenet og lignende situasjoner må eksegeres for å finne den opprinnelige intensjonen og prinsippene som ble kommunisert i den sammenhengen hvert skriftsted ble skrevet. Disse prinsippene skal deretter tolkes inn i tenkemåten til nepalske kristne med hinduisk bakgrunn. Når man gjør dette, må man være bevisst på sine egne forutbestemte oppfatninger, enten man er nepaler eller vesterlending (uansett hvor god kulturell tilpassning man har).¹⁰

3. Deretter må man gjøre en kritisk evaluering av den tradisjonelle foreteelsen man undersøker i lys av den innsikt man har fått i 1 og 2 ovenfor. Dette skal da kunne lede til en posisjon der det er mulig å avgjøre hvordan man skal forholde seg til fenomenet, dvs om man skal endre adferd eller ikke.

Når de forskjellige kulturelle foreteelsene underkastes denne prosedyren, kommer man til slutt frem til at

- noen oppfatninger, vurderinger og skikker kan beholdes i sin opprinnelige form fordi de ikke er ubibelske i seg selv. De får da en funksjon av å bekrefte individets kulturelle identitet og arv,
- noen skikker vil man bli nødt til å forkaste som ikke kompatible med kristen tro. De kan erstattes med andre skikker som enten kan lånes fra en annen kultur, eller være en nydanning. Det siste betyr at de vil bli spesifikke for den nasjonale kirken,
- noen skikker vil kanskje bli modifisert og gitt en kristen betydning. De vil da danne kontinuitet til den stedegne kulturen og kan bli

brukt for å forklare evangeliet for ikke-kristne hver gang de blir praktisert. Dette krever dog at modifiseringen er klart synlig,

- noen skikker vil bli adoptert fra den kristne historiske arv, for eksempel skikken å feire jul og påske etc. Slike skikker vil forene den lokale kirken med den globale.

Resultatet vil bli en kontekstualisert praktisk teologi eller doktrino-logi. Men det er nå viktig å sjekke at man ikke har falt i noen av de to grøftene som ble antydnet innledningsvis, enten at man ikke har vært radikal nok og dermed mistet viktige aspekter av evangeliet, eller at man har passert grensen til synkretisme og dermed vanner ut evangeliet slik at det blir utydelig og mister sin funksjon både som kall til omvendelse for individet og som lys og salt i samfunnet.

Elterprøving

1. En første sjekk mot synkretisme er å undersøke om kontekstualiseringsprosessen har forandret Bibelens budskap til noe det ikke kunne ha betydning i den opprinnelige konteksten, dersom de samme forutsetningene eller omstendighetene hadde vært til stede da.

Kontekstualisering som en kontinuerlig prosess i en kontekst i forandring må forholde seg til Bibelen som uforanderlig størrelse med den endelige autoritet i den kristnes liv. Kontekstualisering skal derfor være oversettelse, ikke forandring av det bibelske budskapet.

Bibelsk og teologisk forskning har, støttet av arkeologiske funn, bidratt til en voksende forståelse av den konteksten de forskjellige delene av skriften ble til i. Dette er i seg selv en fantastisk hjelp i dagens kontekstualisering, siden det har kastet nytt lys over noen av de viktigste teologiske temaene og bidratt til en voksende konsensus blant evangeliske teologer.

2. En andre sjekk mot synkretisme er å framlegge sluttproduktet til kontekstualiseringsprosessen for granskning i den regionale og internasjonale teologiske debatten for å oppdage om det inneholder elementer relatert til ubevisste, forutinntatte meninger som er kulturelt betinget.

Evangeliske teologer regner selvfølgelig med Den Hellige Ånds gjerning i alle troendes hjerter. Men enhver troende er sosialisert inn i og preget av sin egen kultur, og det vil ha innvirkning på hvordan man ser på omverdenen. Fordi det er lettere å se andres forutinntatte oppfatninger enn sine egne, trenger vi det totale kirkefelleskapet for å bli korrigert. Teologer trenger hverandres hjelp for å se hvor man er preget av sin bakgrunn og derfor kan komme i skade for å miste taket på bibelske sannheter. Teologer i enhver kirke bør derfor være ansvarlige både for å kontekstualisere evangeliet i sin egen kulturelle

sammenheng, og for å være åpne for innsyn i kontekstualiseringsprosessen fra teologer som representerer den globale kirken. Man må være villig til å underlegge sine konklusjoner den teologiske debatten i relevante internasjonale fora, teologiske tidsskrifter. I tillegg bør man selv være aktiv i den teologiske debatten for å assistere andre teologer til å bli bevisst på faren for å gjøre feilgrep på grunn av at man er preget av sin kultur. Dette ville for den nepalske kirken lede til en sunn, dynamisk prosess og fremme både kompetansen blant nepalske teologer, og indre kvalitativ vekst i kirken i disse tider av rask numerisk kirkevekst.

Et eksempel på kontekstualisering

I den nepalske kulturen er utenomekteskaplige seksuelle handlinger noe avskyelig, som man må håndtere på en eller annen måte. Forelskelse/erotiske følelser sees på som årsak til problemer heller enn som noe positivt relatert til inngåelse og vedlikehold av ekteskap. Det at erotisk kjærlighet faktisk forekommer på en irregulær måte, håndterer man gjennom å akkomodere polygame ekteskap og rømming (eloping) i kulturen. Det finnes en eufemisme for seksuelt samleie mellom to som ikke er gift med hverandre (unntak er om kvinnen er gift), «å gjøre noen til sin kone», som dekker denne foretelesen. Implisitt i det er at samleie automatisk gjør kvinnen til mannens kone.

Polygame ekteskap er meget vanlig i det nepalske samfunn. Men hvordan skal kirken forholde seg til polygame ekteskap som kulturell foreteelse? Og hvordan skal man håndtere situasjonen når noen i menigheten «gjør noen til sin andre kone»? Dette ble studert av arbeidsgruppen, og metoden nevnt over ble brukt.

I følge trinn 1 ble vi enige om at det fantes bibelske sannheter om seksualitet som var viktige å *holde fast ved*. Eksempel på det er 1) at seksualiteten er noe godt og positivt gitt til mennesket i skapelsen, 2) at mens vi ikke fant seksuell attraksjon i seg selv å være synd, er Bibelen klar på at seksuelt samleie (seksuell oppfyllelse) er forbeholdt mann og hustru innenfor ekteskapets rammer, 3) at seksuelle feilsteg (dvs seksuelle handlinger utenfor ekteskapet) er synd på samme måte som annen synd i Bibelen, hverken mer eller mindre.

Kristne med hinduisk bakgrunn har en tendens til å se seksuelle feilsteg som en verre synd enn andre synder. Dette begrunnes gjerne med eksempler fra gammeltestamentlige tekster, siden den hinduiske bakgrunnskulturen ligger temmelig nær den kultur som beskrives i store deler av GT. Kristne med bakgrunn i en sekularisert vestersk kultur, der forelskelse og erotikk har blitt idealisert, har en

tendens til å se seksuell synd som mindre alvorlig enn annen synd, særlig om den er grunnet i to menneskers kjærlighet/erotiske attraksjon til hverandre.

Det ble i analogi med dette nødvendig å *ta avstand fra* det hinduiske synet at seksuelle feiltrinn er verre enn annen synd. Men dette med den reservasjonen at annen synd blir tatt tilstrekkelig alvorlig. Også den nepalske eufemismen for seksuelt samleie «å gjøre til kone» ble man nødt til å ta avstand fra, siden eksegese av bibelske referanser ikke på noen måte støtter, men heller går imot en slik talemåte.

Vi ble enige om, ifølge trinn 2, at det finnes et stort behov for instruksjon om hvordan kristne skal forholde seg til seksualitet generelt, og særlig hvordan menigheten skal håndtere polygami. Siden det er vanlig med polygami i samfunnet, er det høyst sannsynlig at noen av de mennesker som blir omvendt vil leve i polygame ekteskap. I dette avsnittet vil jeg derfor redegjøre for hvordan polygami ble undersøkt ifølge metoden over.

Polygami ble nå sett på i sin kontekst i det nepalske samfunnet, der det er en måte å håndtere seksuell attraksjon/forelskelser (i tillegg til det arrangerte ekteskapet tar ofte mannen til sin andre kone noen han blir forelsket i) eller barnløshet (eventuelt om den første kona «bare» føder jenter). Det er også en måte å håndtere seksuelle feiltrinn på. Også seksuelt samleie som ikke er planlagt eller direkte relatert til forelskelse (resultat av psykisk krise eller alkoholbruk) vil som regel bli sett på som «å gjøre til kone» og dekket over gjennom at mannen tar kvinnen hjem som en andre (eller tredje etc) kone.

Deretter ble Bibelen gransket. Vi fant at det i GT forekommer polygami, mens i GTs lover og i NT (Jesus) taler man alltid om mann og kone i entall. Vi konkluderte at det ser ut som om Gud i GT tolererer polygamiet, men han oppfordrer aldri til det. I NT fant vi tilstrekkelig med støtte for at det fantes polygame ekteskap i menighetene, og at de ekteskapene var godtatt - med én reservasjon. Den som hadde mer enn én kone kunne ikke ha en lederposisjon der han skulle være et forbilde for den yngre generasjonen. Det finnes grunn til å konkludere at ekteskap som var inngått før omvendelsen, monogame eller polygame, ble godtatt som de var. I tillegg finnes det grunn til å anta at polygame ekteskap ikke kunne inngås etter omvendelsen. Hvis man ikke tolker NT på den måten, blir det meste av det som er skrevet om ekteskapsbrudd meningsløst i konteksten til den kristne menigheten. Det i sin tur er utelukket, siden hor og ekteskapsbrudd er regelmessig gjentatt når eksempler på synd gis i både GT og NT.

Resultatet av en kritisk vurdering av det tradisjonelle polygamiet i Nepal, i følge trinn 3 ovenfor, ble at det ikke er kompatibelt med kris-

ten tro. Men de funksjoner det har i den nepalske kulturen må bli tatt vare på i den kristne menigheten på andre måter. Seksuelle feiltrinn må håndteres i sjelesorg (og kirketukt) slik at det kristne budskapet om tilgivelse og forsoning blir klart forkynt i praktisk gjerning - utad og innad i menigheten. Dette ledet til ytterligere undersøkelse av kulturelle fenomener ved hjelp av den samme prosessen. For eksempel ble man nødt til å ta et oppgjør med enda en talemåte, nemlig å betegne ei ugift jente som gjennom seksuell synd har mistet sin møydom som ei «ødelagt jente». I den kristne menigheten kan det ikke finnes «ødelagte jenter», siden den renselse og tilgivelse som fåes ved Kristi verk på korset gjelder hundre prosent. Fortsatt bruk av denne talemåten i menigheten vil i virkeligheten bety en nedvurdering av betydningen av Jesu blod og ville være like alvorlig som kravet om å omskjære kristne i NTs tid. Alenemødre, som i den nepalske kulturen blir giftet bort (solgt) til noen som tar dem som andre (eller tredje etc.) kone/slave, vil måtte tas vare på innenfor menigheten. Prinsipper i NT om at menigheten tar vare på enker og fattige vil kunne appliseres både på situasjonen til alenemødre og på situasjoner der man ikke klarer å unngå skilsmisse på grunn av utroskap.

Resultatet av denne kontekstualiseringsprosessen, som mer eller mindre ble gjort i arbeidsgruppen, nevnt i begynnelsen av artikkelen, ble grundig gjennomgått i en to dagers konsultasjon med nepalske teologer, før det ble publisert. Men det vil være en lang prosess før det siver ut til menighetene, blir akseptert og tatt opp i regelmessig undervisning. Noen vil være uenig i konklusjonene. Det er både forståelig og akseptabelt så lenge det leder til at flere og flere pastorer og kirkeledere, teologisk skolerte eller ikke, tar opp utfordringen til systematisk kontekstualisering av det bibelske budskapet etter beste forstand og i fotsporene til apostelen Paulus.

Jeg vil avslutte denne artikkelen med et sitat av Donald R. Jacobs:

A truly contextualized gospel, by word and deed, will have the same impact today that it had when it was first lived and expressed by the disciples and apostles of Jesus Christ. It is this gospel that turns a city upside down. It is this gospel that heals and comforts. Jesus explained that his presence will act as a sword to divide peoples, but he also promised that those who would believe in him would become sons and daughters of the kingdom. The gospel, authentically lived in any culture today, will have the same effect.¹¹

Litteratur:

- Anderson, Gerald, "Mission research, Writing and Publishing: 1971 - 1991", i *International Bulletin of Missionary Research*, 4, 1991.
- Berger, Peter L. & Luckman, Tomas, *The social construction of reality. A treatise in the Sociology of Knowledge*. London 1966.
- Hesselgrave, David J., *Counselling cross-culturally: an introduction to theory and practice for Christians*. Grand Rapids, Mich., 1984.
- Hesselgrave, David J. & Rommen Edward, *Contextualisation, Meanings, Methods, and Models*, Grand Rapids, Mich. 1992.
- Hiebert, Paul, "Critical contextualisation" i *International Bulletin of Missionary Research* 3, 1987.
- Jenkins, Paul, "Mission History - A Manifesto", i *Missiology, an International Review* 2, 1982.
- Linwood Barney, G., "The Supracultural and the Cultural Implications for Frontier Missions", i *The Gospel and Frontier Peoples*, Pasadena 1973.
- Minderhoud, Jan, *Contemporary Christianity. Churches without tradition?*, Utrecht 1987.
- Phillips, James M. & Coote, Robert T. (eds), *Toward the 21st Century in Christian Mission*, Grand Rapids, Mich., 1993.
- Ro, Bong Rin & Eshenaur Ruth (eds), *The Bible and Theology in Asian Contexts. An Evangelical Perspective on Asian Theology*, Taichung, Taiwan, 1984.
- Scherer, James, *Missiology as a Discipline and What it Includes. New Directions in Mission & Evangelisation* 2, Maryknoll, N.Y., 1994.
- Sharpe, Eric, "Reflections on Missionary Historiography", i *International Bulletin of Missionary Research*, 2, 1989.
- Walls, Andrew, "Structural Problems in Mission Studies", i *International Bulletin of Missionary Research* 4, 1991.
- Waruta, Douglas W. & Kinoti, Hanna W., *Pastoral Care in African Christianity. Challenging Essays in Pastoral Theology*, Nairobi 1994.
- Whiteman, Darrel L., "Contextualization: The Theory, the Gap, the Challenge", i *International Bulletin of Missionary Research*, 1, 1997.
- Oosthuizen, G.C., "Indigenous Christianity and the Future of the Church in South Africa", i *International Bulletin of Missionary Research*, 1, 1997.

Noter

1. Hesselgrave & Rommen 1992, s. 172-175. De prinsipielle synspunkter på kontekstualiseringsproblematikken i det følgende er i alt vesentlig hentet fra denne fremstillingen.
2. United Mission to Nepal ble dannet i 1954 og er den største kristne organisasjonen i Nepal. Inaternational Nepal Fellowship (INF) er en lignende organisasjon bestående av flere misjonsorganisasjoner som arbeider under felles administrasjon. I tillegg finnes en eller to enkelte misjoner virksomme i Nepal. Felles for dem er at de har fått tillatelse til å være og virke i landet under forutsetning av at de ikke driver "proselyterende virksomhet".
3. Noen av de nyere grupperingene ville eventuelt identifisere seg med en teologi som har sin opprinnelse i en utenlandsk konfesjon.
4. Dette gjelder både "kristne" og "ikke kristne" kulturer uten unntak.
5. Gud valgte å åpenbare seg for menneskeslekten innenfor rammene av den jødiske kulturen. Men ved å utvelge et folk gjennom Abraham og hans etter-

kommere, formet han også Israels kultur på en slik måte at den ble en kontekst der det han ønsket å gjøre for menneskelslekten gjennom inkarnasjonen ble begripelig, dvs den dannet en resonnansbunn eller forståelseshorisont som gjorde det mulig å tolke evangeliet inn i forståelseshorisonten til alle andre folk. I den forstand var den jødiske kulturen unik og forskjellig fra alle andre kulturer. Men det var helt åpenbart at den var like mye et menneskelig produkt som andre kulturer. Det fantes noen elementer i den som falt under Guds dom, og andre som var velbehagelige for ham og derfor var potensielle bærere av gudommelig sannhet.

6. Denne modellen er en tilpasset variant av G. Linwood Barney's modell presentert i Hesselgrave & Rommen 1992, s. 53.
7. I Phillips & Cote 1993, s. 254 - 255.
8. Med dette uttrykket siktes det til det hinduiske begrepet "enlightened".
9. Hesselgrave & Rommen 1992, s. 128 - 129.
10. Det er framfor alt tre faktorer som spiller inn for våre forutbestemte oppfatninger av et fenomen: 1) ideologiske faktorer som speiler ens verdensbilde og verdssystem, 2) hvordan man er influert av samfunnets institusjoner og skikker og 3) om man har akseptert Kristus og hans herrevelde i sitt liv eller om man har forkastet ham til fordel for hinduisme eller et annet trossystem, for eksempel vesterlandsk ateisme eller sekularisme. Hesselgrave & Rommen 1992, s. 55.
11. Phillips & Cote 1993, s. 243.

Mirjam Bergh f. 1946, RN Ørebro 1971, M. Div. Ørebro, 1993, PKU-kurs ved Institutt for Sjelesorg 1996. Sykepleier, Ørebro 1971 - 1978, misjonær i Nepal 1978 - 1989. Siden 1993 ansatt som fagkonsulent ved Diakonhjemmets Internasjonale Senter. 1996 - 1998 leder for kurs /verksted med kirkeledere i Nepal for å produsere undervisningsmateriell i sjelesorg.

Christianity encountering a culture in change: Contextualizing the Gospel in Nepalese churches

The task of contextualization the Gospel has been with the Church since the days of the apostles. The need for making the Gospel Message relevant may be nowhere as obvious and pressing as in the field of pastoral counselling, especially where people are living within a culture of rapid change. Over the last few years the churches in Nepal have been struggling with this task. On the basis of general principles of contextualization material for teaching pastoral counselling has been developed. Together with a group of Nepalese Christians the author has been involved in the process and introduces the work and parts of its outcome.